

ju.remissvar@regeringskansliet.se
Ju.L2@regeringskansliet.se

**Europeiska kommissionens förslag till föräldraskapsförordning,
KOM(2022) 695**

(Ert dnr Ju2023/00145)

Migrationsverket har svårt att överblicka konsekvenserna av kommissionens förslag. Utan att ta ställning till förslaget som helhet önskar Migrationsverket framföra följande.

Migrationsverket efterfrågar ytterligare vägledning kring hur förslaget ska förstås när det gäller frågan om erkännande av ett föräldraskap och relationen till den nationella materiella rätten. Förslaget syftar till att underlätta erkännandet av föräldraskap mellan medlemsstaterna genom att föreskriva erkännande av domstolsbeslut och andra officiella handlingar som fastställer föräldraskap med bindande rättsverkan. Syftet är att stärka skyddet av de grundläggande rättigheterna och andra rättigheter för barn i gränsöverskridande situationer, inklusive rätten till en identitet, icke-diskriminering, privat- och familjeliv, arvsrätt och underhållsrätt i en annan medlemsstat, med primär hänsyn till barnets bästa. Samtidigt som det av andra delar av förslaget framgår att föräldraansvar, underhållsskyldighet, arv, internationell adoption och medborgarskap inte omfattas. Inte heller omfattas frågor som har kopplingar till föräldraskapet och som regleras i andra unionsrättsakter, i internationella instrument eller i viss nationell lagstiftning av förslagets tillämpningsområde. Hur detta skydd ska stärka barnets grundläggande rättigheter utan att inkräkta på medlemsstaternas nationella materiella regler om föräldraskap behöver förtydligas.

I och med att förslaget inte heller ger några exempel på i vilka gränsöverskridande situationer föräldraskapet kan få betydelse är det svårt att bedöma vilka konsekvenser förslaget kan få.

Som förslaget är utformat faller frågor om vårdnad och umgänge utanför förordningens tillämpningsområde. Det får bland annat till följd att ett

föräldraskap kan komma att erkännas i Sverige utan att föräldern samtidigt får rätt att företräda barnet, något som enligt vår nationella rätt kräver att personen har vårdnaden om barnet. Frågan aktualiseras vid myndighetskontakter och exempelvis om ett uppehållstillstånd ska sökas för barnet. Även frågor om medborgarskap kan enligt vår nationella rätt vara kopplat till föräldraskap, på så vis att ett barn blir svensk medborgare från födseln om någon av föräldrarna är svensk medborgare oavsett var barnet föds. Det är oklart om förslaget begränsning också avser träffa den frågan.

Sammantaget efterfrågar Migrationsverket ytterligare vägledning kring hur förslaget ska förstås när det gäller frågan om erkännande av ett föräldraskap och relationen till den nationella materiella rätten.

Migrationsverket noterar vidare att en medlemsstat ska ha möjlighet att vägra erkännande av föräldraskapet bland annat med hänvisning till att ett erkännande skulle vara uppenbart oförenligt med rättsordningen i den medlemsstaten (ordre public). Av skälen framgår att vägran inte ska kunna ske endast på den grunden att föräldrarna är av samma kön.

Redan idag uppkommer komplicerade frågeställningar när det gäller surrogatarrangemang. Om inte alla medlemsstater erkänner surrogatarrangemang skulle det kunna innebära att vissa medlemsstater kan komma att vägra erkännande av föräldraskap som tillkommit genom ett sådant förfarande med hänvisning till ordre public. I detta sammanhang är det därför viktigt både att klarlägga begreppen (exempelvis eventuell skillnad mellan surrogatarrangemang och surrogatgraviditet) och att lyfta Sveriges syn på surrogatarrangemang och huruvida ett föräldraskap som tillkommit genom ett sådant förfarande bör kunna vägras erkännande eller ej, med hänvisning till ordre public. Migrationsverket önskar ytterligare vägledning kring frågan och exempel på ordre public.

I fråga om förslaget förenlighet med proportionalitetsprincipen har kommissionen pekat på att förslaget inte inkräktar på medlemsstaterna nationella regler om fastställande av föräldraskap i inhemska situationer. I och med att erkännande av föräldraskapet endast kan vägras med hänvisning till ordre public kan erkännandet komma att inkräkta på exempelvis regler vid bedömningen av ett barns medborgarskap. Migrationsverket har svårt att se hur ett erkännande av ett föräldraskap ska kunna tillämpas isolerat utan att föräldraskapet får följder som påverkar medlemsstaternas nationella lagstiftning. Förslaget bör därför inte anses vara förenligt med proportionalitetsprincipen, i vart fall inte utan ett förtydligande om hur föräldraskapet kan tillämpas isolerat utan att det inkräktar på den nationella lagstiftningen och i vilka gränsöverskridande situationer som förslaget avser.

När det gäller förslagen om behörighet och tillämplig lag ställer sig Migrationsverket positiv till en reglering som syftar till att säkerställa att frågor om föräldraskap i dessa situationer prövas av rätt myndigheter och att medlemsstaterna tillämpar samma lagvalsregler. Migrationsverket bedömer också att ett särskilt intyg om föräldraskap torde förenkla för såväl de enskilda familjerna som för de myndigheter som har att hantera dokumentationen.

Migrationsverket är vidare positiv till att barnets ställning stärks i processen genom att reglera rätten att bli hörd. I sammanhanget noteras att begreppet barn har fått en vidare definition än den som gäller enligt nationell lagstiftning och internationella instrument, vilket skulle kunna medföra tolknings- och tillämpningsproblem.

Detta yttrande har beslutats av undertecknad generaldirektör efter föredragning av verksjuristen Camilla Fylkehed. I den slutliga handläggningen har även rättschefen Carl Bexelius deltagit.

Mikael Ribbenvik
Generaldirektör